

О.П. Прищепа,
викладач кафедри
музичного мистецтва

Інтенсивне навчання гри на фортепіано Т.І. Смирнової

Утвердження нової освітньої парадигми, сформульованої у Державній національній програмі “Освіта” (Україна ХХІ століття) (1994 р.) та Національній доктрині розвитку освіти України (2001 р.) ставить перед учителями завдання підвищення свого професійного рівня й методичної компетентності. Їх реалізація передбачає запровадження сучасних педагогічних технологій і науково-методичних досягнень, спрямованих на збагачення знань та вмінь майбутніх учителів і орієнтованих на різні кваліфікаційні рівні. Ця проблема особливо актуалізується при підготовці вчителів музики, оскільки їх діяльність має на меті залучення підростаючого покоління до глибокого пізнання музичного мистецтва та спілкування з його кращими зразками у різних видах діяльності.

Питанням удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах присвячена значна кількість дослідницьких робіт у галузі психології та педагогіки (А.Алексюк, Г.Балл, В.Безпалько, В.Гінацинський, С.Гончаренко, В.Загвязинський, І.Зязюн, О.Пехота, М.Поташнік, В.Семінченко, С.Сисоєва, В.Сластьонін, Г.Щукіна). Багатоаспектність проблеми професійної підготовки вчителя музики розкривається в роботах Е.Абдуліна, Л.Арчажникової, О.Олексюк, Г.Падалки, Л.Рапацької, О.Ростовського, О.Рудницької, Н.Тимошенко, О.Щолокової та ін. Зокрема, вченими розглядаються питання методичної спрямованості викладання окремих фахових дисциплін (О.Апраксіна, Л.Арчажникова, Л.Василенко, Р.Джердімалієва, З.Йовенко, І.Немикіна, Г.Ципін, В.Яконюк та ін.).

Сьогодні залишається актуальним питання активного використання сучасних педагогічних технологій у процесі навчання, вивчення, систематизації, узагальнення й переосмислення досвіду роботи вчителів-новаторів, розробки нових педагогічних методів та новітніх педагогічних технологій.

Існує проблема щодо розбіжностей у розумінні терміну «педагогічна технологія». Це в першу чергу пов'язано з неспецифічним для педагогіки поєднанням двох дефініцій. Тут за основу взяті відносно нові для педагогіки поняття «технологія» і новий "технологічний" підхід до аналізу і проектування педагогічних процесів.

Поняття «педагогічна технологія» – це категорія педагогіки, що має велику міру спільності, узагальненості, багатомірності. Педагогічна технологія забезпечує перетворення педагогічного процесу в освітній установі на цілеспрямовану діяльність усіх його суб'єктів [5, с. 661]. Педагогічна технологія – це система функціонування усіх компонентів педагогічного процесу, побудована на науковій основі, запрограмована у часі й у просторі, що призводить до намічених результатів (Г. К. Селевко) [3, с. 29].

Педагогічна технологія – це наука про розвиток, освіту, навчання й виховання особистості школяра на основі позитивних загальнолюдських якостей та досягнень педагогічної думки, а також основ інформатики [2, с. 9].

Педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своєю задачею оптимізацію форм освіти (ЮНЕСКО) [3, с. 26].

У нашому розумінні поняття «педагогічна технологія» є змістовним узагальненням, вбираючим у себе всі вище наведені визначення.

Поняття «педагогічна технологія» об'єднує три взаємозв'язані компоненти:

- науково-педагогічні технології (частина педагогічної науки, що вивчає і розробляє мету, зміст і методи навчання та проектує педагогічні процеси);
- процесуально-описові (опис процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення планових результатів навчання);
- процесуально-діючі (здійснення педагогічного процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів) [5, с. 661-662].

Таким чином, педагогічна технологія функціонує і в якості науки, яка досліджує найбільш раціональні шляхи навчання, і в якості системи способів, принципів та методів, що застосовуються у навчанні, і в якості реального процесу навчання та виховання.

Розглядаючи сучасне заняття гри на музичному інструменті (фортепіано), слід зазначити, що необхідно змінити роль студента з пасивного виконавця на активного учасника процесу навчання. У цьому випадку відносини між студентом та викладачем змінюються на партнерські, а студент з об'єкту педагогічного впливу перетворюється на суб'єкт діяльності.

Мета статті: розглянути інтенсивний курс навчання гри на фортепіано Т.І. Смирнової з точки зору використання сучасних педагогічних технологій у процесі викладання музичного інструменту (фортепіано).

На нашу думку, цей метод є сучасним. Само слово «інтенсив» (від лат. *intensio*) означає напругу, зусилля [1, с. 413].

При навчанні гри на фортепіано методом інтенсиву практично відразу дається увесь блок необхідних для цього знань, умінь і навичок. Одночасний розвиток слуху, почуття ритму, вміння читати нотний запис, грати двома руками, працювати над музичними образами, підбирати на слух, імпровізувати – все це підвищує ефективність оволодіння кожною навичкою окремо і забезпечує цілісний системний підхід до навчання. Кожен наступний етап навчання характеризується вищим рівнем засвоєння усього блоку знань, умінь і

навичок, тобто йде розвиток по спіралі цілого комплексу складових елементів мистецтва гри на фортепіано.

Курс інтенсивного навчання передбачає активізацію усіх можливостей студента: він постає перед необхідністю відразу грати на інструменті, формулювати і вирішувати технічні і художні виконавські завдання. Знання не даються в готовому виді, а добуваються ним самим з практичної роботи над завданнями, з відповідей викладача на поставлені питання. Теоретичні відомості даються в мінімальному обсязі. На початку - як допомога в рішенні насущних проблем студента. У міру придбання і розвитку практичних умінь і навичок коло теоретичних знань розширюється, вибудовуючись у цілісну систему. Те, що з перших занять студент (спочатку разом із викладачем, а потім і самостійно) шукає способи рішення виникаючих проблем і подолання труднощів, формує навички самостійної роботи, здобуваючи можливість наступного самовдосконалення.

Основні розділи курсу: вправи з постановки рук, поставі за інструментом, координації руху; навчання техніці читання нот з аркушу; розвиток метро-ритмічного відчуття; підбір на слух, імпровізація, робота над виразністю виконання. Нотний додаток складається з трьох зошитів, матеріал розташований по мірі збільшення складності: I зошит – 1-ий рік навчання, II зошит – 2-ий рік навчання, III зошит - джазові твори і дитячі пісні [4, с. 7].

Навчання за методом Т. І. Смирнової графічному сприйняттю нотного запису і розвиток внутрішньої пульсації відкриває багаті можливості в освоєнні техніки читання нотного тексту з аркушу. Вільне оволодіння цією навичкою дозволяє звільнити у ході заняття час для роботи над виконавською майстерністю, над вдосконаленням технічних можливостей студентів.

Студенти займаються захоплено, із задоволенням, оскільки швидко розучують і грають різноманітні твори, не витрачаючи часу на важкий процес розбору нотного тексту. На заняттях іде робота над музичними образами або знайомство з новими творами. Творчий підйом і супутній йому емоційний настрій підвищує інтерес до навчання, покращує якість навчального процесу.

Розвиток гармонійного і мелодійного слуху дозволяє легко підбирати на слух, що допомагає легко впоратися зі знаками альтерації, запам'ятати твір напам'ять. Усувається елемент «зазубрювання», багатократного повторення, позбавленого емоційного забарвлення. Нові твори вчаться швидко, за короткий термін відбувається перехід до складніших і цікавіших.

Формування внутрішнього відчуття ритму позбавляє від рахунку вголос і не лише дозволяє легко грати класичні твори, але й відкриває можливість з перших років навчання грати джазову та естрадну музику. Виконання пісень й імпровізації також відбувається легко і просто. Набуті вміння аналізувати нотний текст формують навичку самостійної роботи над твором.

Таким чином, курс інтенсивного навчання гри на фортепіано Т.І. Смирнової пропонує студентам засвоєння цілого комплексу знань, умінь і навичок, які дозволяють використовувати його у сучасному навчально-педагогічному процесі, створюючи умови для самонавчання та самовдосконалення.

Література

1. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь. – 7-е изд., стереотип / И.Х. Дворецкий. – М.: Рус. яз., 2002. – 846 с.
2. Падалка О.С., Нісімчук А.С., Смолюк І.О., Шпак О.Т. Педагогічні технології: Навчальний посібник / О.С. Падалка, А.С. Нісімчук, І.О. Смолюк, О.Т. Шпак. – Київ.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1995. – 254 с.
3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т. 2 / Г.К. Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
4. Смирнова Т.И. Методические рекомендации. Фортепиано. Интенсивный курс / Т.И. Смирнова. – М.: ЦСДК, 1994. – 56 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.